

**ЯРОСЛАВ ХАШЕК**  
**КАКВО БИХ ПОСЪВЕТВАЛ**  
**КОМУНИСТИТЕ, АКО БЯХ**  
**ГЛАВЕН РЕДАКТОР НА**  
**ПРАВИТЕЛСТВЕНИЯ ОРГАН**  
**„ЧЕХОСЛОВАШКА**  
**РЕПУБЛИКА“**

Превод от чешки: Светомир Иванчев, Стефан Бошнаков, Василена  
Мирчева, 1998

[chitanka.info](http://chitanka.info)

Уважаема редакция на „Руде право“!

Никак не мога да се съглася с това, че вие наричате правителствения орган „Чехословашка република“ лакей на правителството. Напълно естествено и ясно е, че правителственият орган не може да действа другояче, тъй като „чийто хляб ядеш, неговата песен ще пееш“. Хората, които заседават в редакционната колегия на „Чехословашка република“, не проявяват лична, собствена инициатива и никъде по света не съм виждал редактор на правителствен орган да пише против правителството. Известен ми е само един-единствен случай по време на династията Манчжу в XVI столетие, когато редакторът на „Син Веу Чан“, правителствения вестник на императора Небе и Земя, се осмелява да пише, че на императора Небе и Земя се е огънал нокътят на кутрето на дясната ръка. За това той бива окачен за реброто на една кука също като нашия хайдутин Яношик и допълнително разсечен на четири части.

Сега сигурно ви става разбираема моралната квалификация на правителствените редактори в Китай, над които постоянно е надвиснала опасността от неприятна телесна деформация. Може би бихте желали редакторите на правителствения орган да се обявят за комунисти и да предприемат атаки срещу правителството?

Когато главният редактор Сватек, редакторът Филип или Адолф Земан бяха в редакцията на австрийските „Пражске уржедни новини“<sup>1</sup>, те пишеха ли против Австрия? Редакторът Филип, сега в „Чехословашка република“, написа тогава дори един панегирик по случая юбилея на покойния Франц Йосиф, а Сватек беше правителствен съветник. Това е действителната морална квалификация. А че имало нещо гнило в Дания? Това не може да засяга правителствения орган, където всичко е разпределено по чин и заслуги. Това не са редактори, това са службашки. Тяхното менторство не е от най-лошите. Те

биха могли да поучават и в много по-широки размери, но както споменах вече, липсват им инициатива и въображение. Надявам се, че моята статия ще даде насока за по-нататъшното поведение на правителствения орган.

Жофин, 7 април 1921 г.

Статията в „Чехословашка република“, с която се напомня на комунистите да спазват благоприличие в поведението си, би имала следното съдържание:

#### ПЕДАГОГИЧЕСКА МЪДРОСТ

Като съвършено неуместно трябва да се изтъкне обстоятелството, че някои комунистически оратори говорят на твърде висок глас. Ние бихме желали ораторите, които се изпращат по митинги и събрания, да говорят с един тънко нюансиран език и да изразходват пестеливо гласа си. Би било желателно преди всяко събрание те да се явяват в секретариата на нашия орган, където да получават определени указания от нашия правителствен съветник относно това, какво да говорят и как да говорят. Там те ще бъдат фотографирани и снимките им ще се изпратят за спомен в дирекцията на полицията.

Убедени сме, че нашите доброжелателни съвети няма да останат криворазбрани и че с тях няма да се злоупотребява. Ще бъдем доволни, ако ни се удаде да помогнем с идея, със съвет, с указание. За комунистическите оратори сме приготвили изработени с вкус значки, на които пише „Одобрен от «Чехословашка република»<sup>[1]</sup>“. Който носи тази значка, ще избегне опасността да бъде арестуван от полицията.

В доброжелателството си към господа комунистическите оратори ние отидохме дотам, че сме съставили подходящи тезиси за речите, които те ще произнасят по митинги и събрания.

Не искаме да разглезим комунистите със своята любов към тях, не отстъпваме на всички техни искания, не ги насочваме към чревоугодничество и груб материализъм, към своеволие и непослушание, но наред с това се стремим да уравнилим своята строгост. Стараем се да не заповядваме грубо, а любезно и от добре обмислените заповеди не можем да отстъпим нито на йота. И ако забраняваме нещо, то бъдете сигурни, че това е абсолютно необходимо. За разлика от правителството ние избягваме телесните наказания. Наказанието у нас не е отмъщение, а сериозно напомняне, което безусловно трябва да следва непосредствено след простъпката, както може да се види и от случая в Търханов<sup>[2]</sup>.

От всичко това става ясно, че нашата любов към комунистите трябва да се разбира съвършено другояче, а не така, както някои си я представят. Постоянството и търпението са тия, които водят нашия правителствен орган към педагогическа мъдрост, а тя дава възможност и на правителството да различи добре и с тънък усет кое може да бъде полезно и кое е вредно за комунистите. Нашата „Чехословашка република“ подбира добри пътища и средства, за да сближи комунистите с правителството.

Правителственият ни орган не желае друго, освен да направлява комунистите с юздите на своята любов от самото начало на връзката и да не загуби приятелската си власт над тях и по-късно. Ще се стараем с нашата любов да преодолеем всички трудности, за да оставяме винаги у комунистите благоприятна почва за въздействието на нашите съвети.

Нека комунистите почувстват силното влияние на нашата истинска любов и нека в живота им не остане незапълнена нито една празнина.

Нашите съвети и наставления представляват за комунистите ценен капитал, рядък житейски дар.

Преди всичко ние не бихме желали те да се занимават с политика и с решаване на социалния въпрос.

Колко хубаво би било, ако, вместо да се занимават с митинги и събрания, комунистите си играеха с пясък и лудуваха весело по детските площадки на многобройните ни паркове и вместо да изнасят доклади за Третия интернационал, играеха разни масови игри. С тая цел ние ще открием в „Чехословашка република“ колонката „Игри и забавления“, каквато имаше навремето в „Щастни домов“<sup>[3]</sup>.

На първо време препоръчваме игрите на „сляпа баба“, на гоненица, на челик. Ако пък политическият хоризонт е безоблачен, можем да се забавляваме с изрязване на хартиени човечета и със замрежване на скъсани чорапи.

В случай на локаут и когато останем без работа — тогава ще разполагаме с достатъчно свободно време, — можем да изработваме разни предмети от твърд картон за украса на собственото си жилище.

Най-главното е да се предпазваме от четене на други вестници освен правителствения орган. Да излизаме на излети в природата, за да дишаме чист въздух, да наблюдаваме как прилежно се трудят мравките.

Неотдавна „Руде право“ упрекна нашия вестник, че сме давали рецепти за ораторите, как да говорят на Първи май. Всъщност досега не сме дали да се разбере как собствено си представяме речите на комунистите на Първи май, но бидейки предизвикани, предлагаме в сбита форма само тезиси:

„Първи май е първият ден на месец май. Май е първият месец на по-усиленото засаждане на цветята и главно месец за довършване на пролетната сеитба. През този месец се садят всички зеленчуци, най-деликатните от които — към средата на месеца; сега се засажда и отгледаният вече в парници разсад на различните цветя.

Семената на ония растения, чийто разсад би могъл да се повреди по-рано от студовете, сега се посяват на самото място; това са преди всичко семената на някои зеленчуци, на фасула, тиквите, краставиците.“

В такъв дух би трябвало да се произнасят речите на всички оратори и ние сме убедени, че масите биха се разотивали от събранията напълно задоволени и със съзнанието, че през месец май следва да се сеят салатата, гулията, карфиолът, грахът, морковите, репичките и други подобни.

За всички е ясно, че ние не сме оказали никакво влияние и никакъв натиск по отношение на лозунгите, които бяха издигнати и носени от манифестантите. Никой не може да отрече това. Ние обаче наблюдавахме със съжаление и констатирахме, че колкото по-нататък се отива, толкова повече се задълбочава пропастта между капитала и пролетариата.

Криво да седим, право да съдим! Какъв интерес има пролетариатът от капитализма? Колко хубаво би било, ако манифестантите носеха транспаранти с надписи: „Да живее капиталът! От вашите предани работници.“

За това, разбира се, са необходими по-високо вътрешно възпитание и възвишен дух, необходимо е цялото работничество да се издигне до такава степен, че да бъде доволно от съдбата. И ако до това съвършенство е достигнала така наречената партия на десницата, ние се надяваме, че и комунистите с прилежно четене на „Чехословашка република“, на нашата правителствена програма, ще постигнат същата вътрешна извисеност и тогава Първи май ще бъде истински празник на труда за всички трудещи се слоеве в полза на техните братя капиталисти. Нима в човешкия живот има нещо по-красиво от съзнанието, че можеш да бъдеш полезен за своя съгражданин.

Ако всички се ръководят от нашите съвети, убедени сме, че и в най-бедното работническо семейство делничен

ден ще се поднася за обяд това, което министърът яде само в неделя:

Супа с топчета, застроена с яйца.

Рагу от раци с масло и гарнитура от руска салата в чашка от цвят на червен мак.

Ростбиф с мадейра, гарниран със зеленчук.

Карфиол с гарнитура от шунка във форма на рози.

Бут от сърна с виенски кнедли.

Лимонени кошнички, пълнени с конфитюр от червени боровинки.

Пилета печени със салата и компот.

Крем „Крамарж“ в купички от гриляж.

Торта „Тусар“<sup>[4]</sup>. Торта „Бенеш“.

Кошница сладкиши. Черно кафе. Плодове.

---

[1] Австрийски и австро-унгарски официоз, излизащ в Прага на чешки език (1825–1864, 1895–1919). От 1920 до 1938 г. вестникът се нарича „Чехословашка република“. ↑

[2] През 1921 г. в гарнизона в Търханов бил застрелян от началниците му за неизпълнение на заповед войникът Лудвик Жерман, член на социалдемократическата партия. Двамата извършители (офицер и сержант от чехословашката армия) били оправдани. ↑

[3] „Щастлив дом“ — популярно женско списание. ↑

[4] Владимир Тусар (1877–1924) — председател на чешката социалдемократическа партия; министър-председател на Чехословакия (1919–1920). ↑

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.